

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. Quaratione vocula & ratio personæ co[m]munis sit omnibus personis
diuinis & de singulis prædicetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

esse pseudographum. Quod si maior plane universaliter accipiatur, & sine limitatione, falsa est: neque valer inductio ex rebus creatis, quia diuersa est ratio in diuinis, ut dictum est, & exinde constat.

Quo sensu etiam Gregorius de Valentia quest. 2. punt. 4. Suarez lib. 4. c. 3. & Vaquez disp. 12. cap. 2. & tandem etiam Albertinus tom. 1. princip. 7. corol. 1. num. 6. respondent, principium illud vniuersum sumptum, & in diuinis, non habere locum, ob singulare & illimitatum. *Effe diuina essentia;* quia etsi ipsa una entitas sit, aequaleat tamen pluribus, imo ipsa quoque plura est, nimurum tres personae, simulque infinita distat a rebus creatis, ex quarum inductione solum viri Principium illud collectum est, ita inter limites eosdem contineri debet, &c. S. Thomas q. 28. a. 3. ad 1. responder, axioma procedere de his, quae suntre & ratione eadem vni tertio. Quomodo autem formae ac modi Syllogismorum per se non nitanuntur hoc principio, sed illo, *Dicit de omni, & Dicit de nullo,* videri poterit apud citatos.

Ad tertium Responderetur, maiorem veram esse, in rebus creatis, ex quibus sumpta est inductio; falsam in diuinis, de quibus aliud fides docet. Cuius simile etiam circa Incarnationis Mysterium accidit, quo sit, ut in Christo sint duas nature perfectae & compleae, & una tantum persona: quod itidem in nullare creatura accidit.

Ad quartum Respondetur, axiomata illa sic intelligenda, ut non affirmetur idem de eodem, eadem ratione, & secundum idem: quod etiam in proposito accidit. Quia de eadem simplicissima entitate diuina affirmatur, quod sit multa, & unum; seu multa, & non multa, non eadem, sed diversa ratione; nimurum multa relativa, seu multae personae; unum autem absolutum, seu una essentia: quantumuis essentia & personae inter se non nisi ratione differant.

Si quis dicat, hoc ipsum esse impossibile, ut una & eadē à parte rei simplicissima ac indiuersibilis entitas sit simul te una entitas, & plures entitates, in quoctūq; etiā diuerso genere entis, præfertim si inter plures illæ entitates nō nisi ratione differat ab illa una entitate: Respondendum est, id non esse impossibile, quando unum illud, seu una illa simplicissima entitas, esti ratione tantum differat a pluribus, ita tamen ab ijs virtualiter distinguuntur, vt simul aequaleat pluribus realiter distinctis: quod hoc loco accidit; quia entitas essentiae diuinae ratione quidem tantum, sed simul tamen etiam ita virtualiter distinguuntur à personis diuinis, ut ob singularem eminentiam, aequaleat etiam pluribus re distinctis. Pari ratione possunt tres personae, secundum suas proprietates personales, res ipsa unum esse in essentia, & simul tamen plura respectiva, seu plures personae; quantumuis hæc plura non nisi ratione differant ab illo uno, quod est essentia. Quia, ut dictum, hoc unum ita saltem virtualiter distinguuntur ab illis multis, ut etiā ratione tantum ab ijs distinguuntur, ipsa tamen essentia ac persona qualibet inter se comparata, aequaleant pluribus etiam re distinctis, iuxta ea, quæ de virtuali attributorum diuino-

rum distinctione generatim docuimus supra disputatione 2. quæstione 2. dubio 3. Quod etsi quidem in nulla re creata accidat, & vero satis capi & intelligi à nobis in hac vita non possit, qui proprias rationes entis illius diuini non nouimus, nec ullum proprium eius conceptum habemus; nihil tamen obstat, quo minus per fidem credatur, de re illa admirabili, quæ infinitis modis ab alijs differt, & cuius adeo etiam Maiestatem decet, aliquid habere singulare & incomprehensibile.

Quod si quis rursus urget inductionem, ex omnibus rebus creatis, in quibus nunquam fit, nec fieri potest, ut unum aliquid sit plurimum re, si unum & plura illa aliquin inter se non nisi ratione differant; respondendum est, inductionem istam ex rebus creatis collectam, debere se continere intra terminos rerum creatarum, ex quibus collecta est: alioquin si limites suos transgredatur, falsum fore, ut ex lumine fidei, quod altius & excellentius est lumine naturali, nouimus. Plura argumenta aduersariorum ex Scriptura, ratione, & Sanctis Patribus petita, præcipue contra diuinitatem filij, & Spiritus sancti, dissolvunt Gregorius de Valentia, citat. quæstione 1. p. 1. §. 21. 22. 23. & 25. & Bellarmine tomo primo controverſ. 2. de Christo libro primo, capite decimo tertio, & sequentibus.

DVBIVM V.

Quæratione vocula & ratio Personæ communis sit omnibus personis diuinis; & de singulis praedicetur.

S. Thom. 1. p. q. 29. a. 4. & q. 30. a. 4.

Varia & multiplex est hac de re dubitatio, nimurum 1. quid nomen personæ in genere formaliter significet, an solam negationem, an secundam intentionem, seu ens rationis; an aliquam rationem positivam realem. 2. Quid nomen personæ in diuinis formaliter significet; an absolutum aliquid, an respectuum, adeoque an essentiam ipsam, an relationem. 3. An persona nomen & ratio vniuersi communis sit personis creatis & diuinis; aut saltem diuinis inter se. 4. An quidditatius de singulis predicitur, an solum denominatiue. 5. An sit aliquid commune pluribus personis, per modum alicuius vniuersalis: quæ singula sequentibus assertionibus ordine explicamus: quibus etiam varietatem sententiarum, quæ est inter Doctores, de his rebus subiiciimus.

Assertio I. Nomen personæ, siue generatim, siue particulatim (de diuinis) loquamur, formaliter ac direcťe non dicit solam negationem communicabilitatis; nec intentionem secundam, seu ens rationis; sed conceptum obiectuum realem & positivum, aliquo modo non secundum rem, sed secundum rationem communem omnibus pers-

personis. Ita docet S. Thomas hic q. 30. artic. 4. Caetanus, & Thomistæ ibidem. Gregorius de Valentia q. 3. pun. 3. Suarez lib. 1. cap. 30. n. 8. Vasquez disp. 130. cap. 2. Idem docent ex antiquioribus Scholasticis Alensis 1. p. q. 56. memb. 4. art. 2. Bonaventura in 1. d. 25. a. 2. q. 1. Capreolus q. 1. a. 1. Marsilius in 1. q. 17. art. 2. nec dissentire videtur Aureolus in 1. d. 23. q. 1. art. 3. eti nonnulli contrarium docuerint.

Etenim Scotus in 1. d. 23. q. 1. afferit, nomen personæ formaliter ac directe dicere solam negationem communicabilitatis: si tamen aliquid positivum significet, quod non omnino improbabile censeretur, putat id aliud esse non posse, quam aliquid commune relationi & substantiae. Durandus vero citato d. 23. quæstio. 1. ait, formaliter dicere intentionem secundam; quam utramq; opinionem refert & refellit S. Thomas cit. a. 4. & Aureolus loc. cit.

Ratio est. Tum quia personalitas dicit modum subsistendi incomunicabiliter, adeoque ultimum complementum naturæ rationalis, per quod subsistit; quale complementum esse non potest, neque negatio, neque intentio secunda, sive ens rationis. Tum quia persona formaliter est principium agendi, quale itidem esse non potest negatio, aut intentio secunda. Et quia omnes personæ diuinæ in hoc conueniunt & similes sunt, quod habent modum subsistendi incomunicabiliter, seu ut loquitur S. Thomas, quod unaquæque eorum subsistit in natura diuina, distincta ab alia, quod formaliter significatur nomine Persona; hinc fit, vt nomen personæ etiam in diuinis significet conceptum obiectuum reale & positivum, eumque communem, non quidem re ipsa, sic enim una tantum persona esset in omnibus, vt bene etiam notauit Sanct. Thomas ibidem; sed ratione; vt in alijs nominibus communibus accidit.

Posito autem, quod nomen personæ etiam in diuinis aliquid reale positivum significet, adhuc tamen controvèrtitur, quid sit illud reale positivum; seu an vocula persona formaliter significet essentiam, an relationem, an aliquid ab utraque abstractens. De qua re S. Thomas hic q. 29. a. 4. ex instituto agens, tres recitat sententias; Prima est, hoc nomen persona simpliciter ex virtute vocabuli, in diuinis significare essentiam, sicut nomen Deus, & nomen sapiens; sed propter importunitatem hereticorum suis accommodatum, ex oratione concilij, ut possit ponipro relativus; pricipue in plurali, vel cum nomine partitivo; vt cum dicimus tres personas, vel alia est persona Patris, alia Filii. In singulari vero, inquit, potest sibi pro absoluto, & pro relativio. Sed hanc sententiam bene refellit S. Thomas. Si enim persona ex vi vocabuli, significaret essentiam, non male heretici Samutensi negassent in Deo pluralitatem personarum; quorum error preinde ea ratione non fuisset apte sublatus per Nicænum concilium.

Secunda sententia est, nomen persona significare essentiam in recto, & relationem in obliquo. Pro qua sententia nullus refutatur auctor, nec argumentum.

Tertia sententia est, significare relationem in recto; & essentiam in obliquo; quia in definitio ne personæ natura ponitur in obliquo. Et isti, inquit, S. Thomas, propinquius ad veritatem accesserunt. Ad quam accedens ipsum etiam S. Thomas ibidem, ait, personam diuinam significare relationem ut substantiem, seu relationem per modum substantiae. Et secundum hoc verum est inquit, quod hoc nomen persona significat relationem in recto, & essentiam in obliquo, non tamen relationem in quantum est relatio, sed in quantum significatur per modum hypostasis. Et addit: similiter etiam significat essentiam in recto, & relationem in obliquo, in quantum essentia idem est, quod hypostasis. Ita S. Thomas.

In cuius tamen verbis hoc ipsum dubium est, cum ait, nomen personæ significare relationem per modum substantiae; an directe significet substantiam, an relationem. Caetanus quidem ead. q. 29. a. 4. docet, in Deo formaliter & directe significare relationem; materialiter vero seu indirecte substantiam. Alij plures, vt Alensis, Bonaventura, Gabriel, Marsilius, Capreolus locis cit. & Torres hic cit. a. 4. è contrario dicunt, directe significare substantiam; consequenter vero relationem; & pro se utriusque citant S. Thomam. Res autem ita facile explicatur, vt docet & simul probat hæc.

Affirmatio II. Nomen personæ directe quidem & formaliter, etiam in diuinis, significat substantiam seu hypostasin, vt patet ex eius definitione; directe vero & materialiter relationem in concreto; V. G. Patrem; hæc enim est, cui conuenit in diuinis esse hypostasin, quæque incomunicabiliter subsistit; quamvis formaliter & expressè nomine persona ea non significetur; quod solum probant contraria sententie Auctores: Essentiam autem partim significat consequenter, partim connatur in obliquo; quorum hoc ex definitione persona patet; est enim persona rationalis natura individua substantia: alterum colligitur ex eo; quia ipsa hypostasin in Deo idem est cum essentia. Ita docet, & pluribus declarat Vasquez dist. 127. & facile etiam secundū hæc exponi potest S. Thomas cit. art. 4. eademque ratione ferè in concordiam redigi possunt auctores citati, post relatam S. Thomas sententiam.

Quæ ratione etiā non male Scotus loc. cit. censuit, positivū illud, per nomen personæ formaliter significatū, esse aliquid commune relationi & substantiae; quicquid cum Durando cit. dist. 23. q. 1. n. 6. repugnet Vasquez dist. 130. n. 11. Quia enim modus subsistendi incomunicabiliter, vocabulo persone formaliter significatū, in creatis quidem substantiis est aliquid absoluū; in diuinis autem relatio substancialis, recte dicitur significatū eius propriū esse aliquid commune absoluū & relativū; non quidem commune vniuocum, sed analogum; sicut conceptus Entis communis est ab soluto & relativio: ex quo non sequitur, totum esse relationis, si formaliter & adæquate spectetur, non esse alii, sed solum concipi posse inadæquate conceptu quodam analogice communis; quo ut sic actu & expressè non referatur ad aliud; quod verissimum est.

9

Assertio III. Nomen seu ratio persona non est aliquid commune vniuocum ad personas, seu creatas, seu diuinias; ac proinde nec vniuocè de ijs prædicatur, sed analogicè. Hanc sententiam ex illo esse probabilem, & communiorē apud Philosophos, qui communiter docent, individuum non prædicari vniuocè de pluribus, sed solum analogicè, quod multo magis de individuo vago dicendum est. Quare eadem assertio colligitur ex Sancto Thoma hic quest. 30. art. 4. vbi dicit, etiam in rebus humanis, hoc nomen persona esse commune communiter ratione, non sicut genus vel speciem, sed sicut individuum vagum. Eandem assertio tradunt Scotus in 1. dist. 26. quest. 1. S. Tertia opinio, & Aureolus in 1. d. 25. quest. 1. art. 2. & d. 23. quest. 1. a. 3. tametsi contrarium ex instituto pluribus suadere conatur Suarez hic lib. 1. cap. 3. a. num. 8. qui in eandem sententiam citat S. Thomam hic quest. 29. art. 4. & quest. 30. a. 4. Caietanum ibidem & q. 27. a. 4. Alensem 1. part. quest. 5.6. memb. 4. a. 2. Bohaudentur in 1. d. 25. a. 2. a. 4. q. 1. Capreolum ead. dist. 25. quest. 1. art. 1. Marsilium in 1. quest. 28. art. 2. conclus. 2. Sed isti solum docent, rationem obiectivam nominis personae esse realem, & communem pluribus personis; at vero vniuocè communem esse, non dicunt.

10

Probatur assertio. Quia ad nomen commune vniuocum requiritur, ut eadem ratione prædictetur de pluribus, adeoque ut ratio obiectiva personae formaliter significata, secundum rationem eadem plane sit in pluribus: sed hoc dici non potest de nomine personae, siue referatur ad personas creatas & increatas simul, siue signifikat ad alteras earum: Ergo, &c. Maior patet. Minor probatur. Primo: quia ratio communis personae, non est omnino abstracta, secundum rationem, ab inferioribus, sed includitur in singulis personis, etiam qua personae tales sunt, & inter se distinctae; modo, quo ratio entis includitur in inferioribus: quia Petrus etiam secundum rationem suam ultimum, quia Petrus est, & ut à Paulo distinguitur, est persona; siquidem per ipsam personalitatem, vel ultimum & incommunicabile complementum substantiae ultime constituitur.

11

Secundo: quia terminus ultimus debet esse omnino simplex, ita ut in duos conceptus resolui non possit: alioquin enim ipse non erit terminus ultimus, sed includet simul tum rationem termini ultimi, tum rationem terminabilis: sed personalitates quilibet sunt ultimi quidam termini naturæ; Ergo non potest ab eis abstrahi conceptus realis communis, adeoque nec ratio obiectiva, quæ secundum rationem nostram eadem plane sit in pluribus personis.

Tertio. Si plures personalitates, seu diuinæ, seu creatae, habent, in quo conueniant realiter, & in quo differant, tum etiam modus ille, in quo differunt, poterit in communis, & in particulari concipi ac significari; adeoque resoluti in duos alios conceptus: sed hoc est impossibile; sic enim dabitur processus in infinitum: ergo si stendum est in primo termino ultimo & simplicissimo, qui secundum rationem nostram non possit eadem ratione communis esse pluribus.

Quarto. Si persona vniuocè prædicatur de pluribus, tū erit vniuersale; quod dicinō potest, cum nullum sit ex quinque vniuersalibus, ut magis patet assert. 4. & 5. His addi postea specialis ratio in Deo; quia si in eo abstractu potest ratio obiectiva personæ, quæ secundum rationem nostram eadem plane sit, & communis omnibus personis, tum dabitur in Deo compositio, secundum rationem nostram ex communi & particuliari, sed hæs generatim loquendo non esse absurdum, dictum est supra disputat secunda, quæstione tercia, dubio primo.

Neque his argumentis omnino satisfacit Suarez, quando ipsummet ibidem numero decimo sexto fatur, relationem diuinam, quæ constitutio persona Patris, non determinari ad esse paternitatis, siue huius personæ per modum in quo non includatur ipsa communis ratio diuinæ relationis ac subsistentiæ; nec paternitatem constare duobus conceptibus inter se omnino conditinet, sed dicere solum simplicem conceptum relationis magis expressum & specificum, qui per seipsum determinat conceptum personæ, nec conceptum illum communem esse conceptum generis, vel speciei, aut alterius prædictabilis, sed ad modum transcendentis. Quod est plane dicere, non dari communem rationem obiectivam personæ, quæ eadem plane sit in pluribus; ad hoc enim neccelle foret, viratio communis personæ esset plane abstracta ab inferioribus; adeoque etiam ut personalitas quilibet constaret duobus conceptibus inter se omnino conditinet, uno communiter determinabili, & altero particuliari determinante.

Obijicitur: nomen personæ ad plures personas, præcipue diuinæ, non posse esse analogum; quia simpliciter & perfectissimè dicitur de quinque persona; & non magis dicitur de una, ratione alterius; quam è conuerso. Respondeatur, esse analogum secundum analogiam proportionalitatis; quo modo etiam nomen Entis seu accidentis prædictatur de pluribus accidentibus absolutis: quia sicut se habet Pater ad suam personalitatem, ita filius ad suam; & Spiritus sanctus ad suam: neque hæc analogia vniuersaliter necessario postular inæqualitatem inter plura significata nominis; satis est diuersam aliquo modo esse rationem corundem; quod in animali, alijsque eiusmodi vniuocis cernitur.

Assertio IV. An persona significet aliquid commune pluribus personis quidditatue, an denominatiue tantum; adeoque an persona prædictetur de pluribus personis, seu diuinis, seu creatis, quidditatue, an denominatiue tantum, quæstio nominis est: rectius vero negatur virumque. Probatur & declaratur assertio. Sunt enim hac de re pugnantes sententie; vna affirmat prædicari quidditatue. Ita recentiores quidam docent cum Caietano hic quest. 31. art. 4. Alij docent, prædicari solum denominatiue de Patre, & Filio, ut significantur his nominibus relatu. Ita Vasquez disp. 130. cap. 2.

Ceterum hæc tota quæstio nominis est. Nam si quidditatue prædicari idem sit, quod essentialem prædicari, clarum est, personam etiam in diuinis

diuinis, iuxta nostrum quidem concipiendi modum, quidditatue de tribus personis (multo minus de personis creatis) non prædicari: quia essentia in diuinis est vna; persona autem plures. Si quis autem dicat, quidditatue seu in quid prædicari omne illud, quod substantiali & intrinsecā prædicatione, & non in quale prædicatur, is re ipsa non male dixerit, prædicari in quid, ut loquitur Caietanus. Sed quia sensus prior magis videtur seruare proprietatem verborum; nec adeo modus ille loquendi propriè haberelocum, nisi inter ea, quorum vnum est de essentia alterius; cum idem sit quidditas, quod essentia rei, rectius absolute negatur quidditatue prædicari.

16 Neque tamen propterea absolute & simpliciter dicendum est, denominatiū prædicari; cum intrinsecā & substantialiter prædicetur, & non in quale, per modum passionis vel accidentis, ut recte etiam indicat Suarez libro primo, capite tertio, numero decimo nono, qui tales prædicationes appellat personales: & addit; etiam in rebus creatis, nec individuum vagum nec suppositum, vel personam prædicari in quid, de individua substantia, quamvis completa & integra; ac proinde has propositiones non esse quidditatias, Petrus est aliquis homo; seu Petrus est suppositum, aut persona: quia non dicunt formaliter essentiam Petri, sed modum, existendi vel subsistendi; quod nos, inquit, appellamus in qualiter, (non in Quale,) vel in quo modo, &c. Dicamus ergo prædicationes has, substanciales personales: siquidem essentialiter aut denominatiū prædicari solum est diuīs adæquata prædicationis vniuersalis.

17 Cum quo tam non pugnat, quo minus ratio persona p̄dicetur quidditatue de personis, seu diuinis, seu humanis, si subiectū accipiatur formaliter & cum reduplicatione, ita ut sermo sit de persona hac vel illa, secundum formalitatem suppositi vel personæ, ut talis est; ut bene aduertit Suarez libro r. capite 3. numero 19. Sicut etiam relatio diuina prædicatur in quid seu quidditatue de tribus relationibus diuinis; quicquid hoc ipsum etiam quidam sine cauſa negent; et si genus ad eas non sit propter transcendentiam & simplicitatem, ut notauit Suarez loc. cit. & in simili de persona dicetur.

Nec obstat, quod interroganti, quid est Pater, recte respondeatur, est persona diuina. Id enim accedit, non secundum proprietatem sermonis, sed potius vel ex inopia vocabulorū; vel quia secundum accommodationem vñus loquendi, & mentem interrogantis, id etiam eo loquendi modo interrogari solet: cum alias propriè, & ex rigore verborum ad eam questionem absolute respondendum foret, esse Deum.

18 Assertio V. Persona non prædicatur de personis diuinis per modum aliquius vniuersalis. Ita Sanctus Thomas cit. quæst. 30. art. 4. ad 3. vbi ait; etiæ communitas persona in diuinis sit communitas rationis, & non rei, tamen non sequi, quod in diuinis sit vniuersale, vel particulaire, vel genus, vel species. Et adit rationem duplēm. 1. Quia neque in rebus humanis, communitas persona est communitas generis vel

speciei. 2. Quia personæ diuinae habent unum esse (nimis tam essentiae, quam existentiae) genus autem, & species, & quilibet vniuersale, prædicatur de pluribus secundum esse differentibus. Ita Sanctus Thomas.

Et est quidem hæc eius doctrina communiter ab interpretibus recepta: sed neutra ratio caret difficultate. Non prima; quia huius ipsius rei cauſa queritur, cur persona in humanis non sit vniuersale; si quidem vniuocè prædicetur de pluribus, ut vult Suarez cum alijs non nullis. Nec secunda; quia ad rationem vniuersalis videtur sufficere, ut prædicetur de pluribus secundum idem nomen: quo modo etiam in diuinis persona prædicatur de pluribus personis. Ut autem illa plura etiam secundum esse distinguantur, vniuersum non videtur necessarium; siquidem hoc ex definitione, aut ratione vniuersalis colligionis non videtur.

19 Respondeo igitur ex dictis, rationem assertio- nis esse, quia persona non prædicatur vniuocè de pluribus personis, seu diuinis, seu creatis; eo quod non habeat rationem omnino abstractam ab inferioribus; sed inclusam in illis, & inconfuso saltem includentem illa, sicut de ratione entis dictum est.

Quare etiam non probatur, quod docet Vasquez disp. 130. c. 2. num. 12. vbi rationem reddit, quare quidam homo, quod individuum vagum vocari solet, non constitutur à Logicis sextum prædicabile, quia reuera, inquit, nihil commune significat, nisi denominative ratione connotati, scilicet vox individuum; sic autem sufficienter ad quintum prædicabile reducitur. Ita Vasquez. Sed sane, siquidem homo, vti & persona, vniuocè prædicaretur de pluribus; cum habeat modum prædicandi peculiarem ex dictis, nulla esset ratio, cur non sextum vniuersale constituenter; præterquam quod ex veriori & communiori philosophorum doctrina, individuum vagum, ad nullum omnino vniuersale pertinet, ut diximus: esto interim non idem plane significetur, hoc nomine, Quidam homo, quod nomine personæ, ut cum Durando q. 1. num. 6. & 7. docet Vasquez ibidem contra Caietanum hic quæst. 30. a. 4. male pro se citantem S. Thomam ibidem: Quia quidam homo expressè significat saltem in obliquo naturam humanam, & subsistentiam particularem in confuso, hanc vel illam: persona, nisi aliquid addatur, nec expresse naturam humanam significat, nec subsistentiam seu personalitatem, particularem, sed communem rationem subsistentie, quæ proinde etiam signo particulari determinari potest. Magis ab utroque differt Petrus; quia hoc nomine determinate certa & particularis subsistentia, seu persona significatur: tametsi paulo aliter de hac re loquatur Vasquez cit. num. 12.

DVBIVM VI.

An præter tres subsistentias personales & relativa sit in Deo subsistentia quedam absoluta, & communis omnibus personis.